

Kringen in de vijver. De reikwijdte van taalgericht vakonderwijs.

1 januari 2000

Auteur: Maaïke Hajer

Volume: 31

Nummer: 4

Pagina's: 277-282

Documenten

- [moer_jrg31_043.pdf](#)

Uitleiding maaïke hajer ken bezien is er sprake van initiatieven tot taalgericht vakonderwijs met een steeds bredere uitwerking en die kringen in de vijver hebben de oever nog niet bereikt zullen we kringen in de vijver zien de reikwijdte van taalgericht kringen in de didactiek vakonderwijs van tekstbehandeling tot taalrijke leeromgeving effectiever werken met de bestaande materialen is een concrete wens die vaak het de paraplu taalgericht vakonderwijs omvat een startpunt voor taalbeleid vormt in scholen variatie aan initiatieven gericht op een effectievere er zijn praktische suggesties en zelfs stappen didactiek in meer talige klassen zowel in de plannen om in een klassikale behandeling van didactiek in de externe ondersteuning van het schoolboekteksten tot beter tekstbegrip te ontwikkelen proces als in de schoolorganisatie blijkt komen aandacht voor de uitleg van lastige zich de focus op deze kwestie te verruimen ging woorden ligt direct in het verleden daarvan het eerste toom een beperkte overzichtelijke aanpak de artikelen van van der zanden p 168 van enkele didactische aspecten nu ontvocht de bakker p 176 en van der ver p 184 paraplu zich overing rijpender veranderingen van geven voorbeelden van een succesvolle aan het onderwijs het is alsof er een steen in de vijver pak rond te ksten het toeganke lijk maken is gegooïd waardoor het onderwijswater in steeds van het taal aanbod staat voorop als toegang wijde kringen in beweging raakt in dit artikel tot de leerstof de teksten zelf blijven daarbij schetst maaïke hajer die cirkels zoals ze in de buitendiscussie het gaat erom de didactiek artikel in dit nummer van moer naar voren zijn aan te passen niet om de methode te vervangen of te herschrijven schrijft bakker de aanpak blijft daardoor dichtbij de bestaande praktijk wat de overschot voor docenten het is een lonkend perspectief effectiever we lichte eenvoudiger vakonderwijs waar in taalontwikkeling is in gebouwd taalgericht vakonderwijs tv ois mari a nne verhalen roept de vraag op welke een fre-

quent gebruikt begrip ge worden en activiteiten tekstuele grip verder kunnen bevoorlijkt de breedere taalbeleidzelfstegaan derene n v e r w i j d t d e c i r k e l p 125 zij laat ver vangen de focus mag dan gemeenschap zien hoe voorafgaand aan het inbrengen van pelijk zijn de in dit themanummer beschreven teksten in de leservaringen contexten aan v e n i n i t i a t i e v e n v a r i e r e n o n d e r l i n g s t e r k e n g e b r a c h t w o r d e n d o o r k i n d e r e n r o n d o m o p m e e r p u n t e n d a n a l l e e n d e o n d e r w i j s s e c t e m a s t e l a t e n w e r k e n k i j k e n e n l u i s t e r e n t o r o m d i e v e r s c h i l l e n a a n t e d u i d e n z o u j e b e h a n d e l i n g v a n d e t e k s t l e i d t d a n v e r v o l e t i k e t t e n k u n n e n g e b r u i k e n a l s t a a l b e w u s t g e n s s n e l l e r t o t b e g r i p e n w o r d t b o v e n d i e n v a k o n d e r w i j s v o o r s i t u a t i e s w a a r i n e e n d o n o g g e v o l g d d o o r t o e p a s s i n g s a c t i v i t e i t e n c e n t b e w u s t m e t i n s t r u c t i e t a a l o m g a a t t e r w i j l v o o r t a a l o n t w i k k e l i n g i s d a n o o k m e e r h i j t a a l o n t w i k k e l i n g n i e t z o a l s i n t a a l g e r i c h t n o d i g d a n b e g r i p e l i j k t a a l a a n b o d o o k t a a l v a k o n d e r w i j s t o t e x p l i c i e t d o e l v e r h e f t p r o d u c t i e p r a t e n e n s c h r i j v e n i s d a a r v o o r h a j e r e a 2000 m a a r h e t p l a k k e n v a n z o n g e w e n s t i n e e n h e l e a n d e r e l e e f t i j d s c a t e g o e t i k e t z e g t t e w e i n i g o m d e b l i k o p e e n r i e b i j l e e r d e r s i n b e d r i j f s o p l e i d i n g e n k a n a n d e r e m a n i e r t e s c h e r p e n b e s p r e e k i k h i e r d i t v e r t a a l d w o r d e n i n e e n h e r z i e n e v e r h o u o n d e r d e v e r s c h i l l e n i n d e b e o o g d e d i d a c t i d i n g v a n p r a k t i j k e n t h e o r i e z o a l s b e r n t s e n s c h e v e r a n d e r i n g h e t g e v o l g d e o n t w i k k e l t r a b e s c h r i j f t p 252 j e c t e n d e i n b e d d i n g v a n i n i t i a t i e v e n i n d e d a a r m e e k o m t o o k h e t v a k o n t w i k k e l i n g s s c h o o l o r g a n i s a t i e v a n u u t d i e d r i e i n v a l s h o e p e r s p e c t i e f b e t e r i n b e e l d d e r o l v a n i n t e r 2000 4 m o e r 277 u i t l e i d i n g a c t i e b i j h e t l e r e n i s n i e t i e t s s p e c i f i e k s v o o r d o c e n t l e e r l i n g e n e n l e e r s t o f o n d e r t a a l v e r w e r v i n g m a a r i s e s s e n t i e e l v o o r c o n d e l o e p c e p t u e l e o n t w i k k e l i n g v y g o t s k i e n a n d e r e l e e r p s y c h o l o g e n b e n a d r u k k e n d e f u n c t i e v a n h e t l e e r p l a n m o e t k r i t i s c h b e s c h o u w d w o r i n t e r a c t i e t u s s e n l e e r d e r s o n d e r l i n g e n l e e r d e n e n b i n n e n d e m a r g e s d i e j e h e b t z o u j e d e r e n d o c e n t v o o r l e r e n i n h e t a l g e m e e n f l e x i b e l e r m o e t e n z o e k e n n a a r e e n g e s c h i k t e d e f u n c t i e v a n d e d o c e n t i s n i e t a l l e e n z e l f l e e r w e g z o b e t o g e n o o k d i e n v o n t e n d e h e l d e r e u i t l e g t e g e v e n m a a r o o k l e e r l i n g e n j a g e r p 22 4 d i e n v o n t p r o b e e r t i n h a a r t a a l t e l a t e n g e b r u i k e n a l s d e n k i n s t r u m e n t b i o l o g i e e n v e r z o r g i n g s l e s s e n l o s s e r t e k o m e n l e e r l i n g e n a a n d e p r a a t k r i j g e n o v e r d e v a n d e b e s t a a n d e t e k s t e n e n l e e r g a n g e n d a t l e e r s t o f e n d a n n i e t a l l e e n d i e i n s c h o o l i m p l i c e e r t k e u z e s m a k e n v o o r d i e l e e r s t o f o n b o e k t e k s t e n i s e e n e x p l i c i e t d o e l v a n h e t d e r d e l e n d i e r e l e v a n t z i j n v o o r v m b o l e e r a t l a s p r o j e c t b o t s e a w a a r i n t a a l s p e l l e n l i n g e n e n d a a r b i j p a s s e n d e a a n t r e k k e l i j k e i n g e z e t w o r d e n i n v a k l e s s e n p 21 4 s a m e n w e r k v o r m e n z o e k e n d i e p e r t h e m a s t e r k w e r k e n d l e r e n p a s t g o e d b i j d e z e a a n p a k k u n n e n v a r i e r e n s a m e n w e r k e n d l e r e n i s e e n w a a r i n a l l e l e e r l i n g e n g e a c t i v e e r d w o r d e n s t a n d a a r d w e r k v o r m i n h a a r l e s s e n g e w o r d e n d i e v e r w i j d i n g v a n d e b l i k i s o o k t e l e z e n i n o o k d e t o e t s i n g k o m t i n b e e l d h o e k u n n e n d e b i j d r a g e v a n v a n g o r p p i 35 h i j l e e r l i n g e n l a t e n z i e n w a t z i j a a n v a k i n h o u d e n b e p l e i t e e n o v e r w o g e n k e u z e v o o r t a a l t a k e n h e b b e n v e r w o r v e n a n d e r s d a n d o o r h e t d i e l e e r l i n g e n m o t i v e r e n d a a r d o o r t o t i n t e r b e a n t w o o r d e n v a n t i e n p r o e f w e r k v r a g e n d e a c t i e a a n z e t t e n e n t o t t a a l e n v a k o n t w i k k e v a k i n h o u d e n v a k d i d a c t i e k k o m e n n u a a n d e l i n g l e i d e n l e r e n d o o r h e t o p d o e n v a n o r d e v a s t e l e s s t r a m i e n e n w e r k e n n i e t m e e r c o n c r e t e e r v a r i n g e n b i n n e n t a k e n e n v a n d e l e s o p z e t v a

rieert naar thema en typen daaruit academisch herinzichten overdragen is concreter je een begrip als stroom nu op het oogmerk van experimentele materiaal en de zelfde manier aan als grafisch voor de vlammende basisscholen de leerkrachten welk consequenties zou dat moeten zijn die daarmee werken zijn vervolgen spijten hebben voor de didactiek in verdere verspreiding van de werkwijze en uniforme aanpak over vakken heen of doordat de leereffecten op vakontwikkeling binnen vakken is in deze cirkel verlaten en getoetst worden in een experimenteel en vervaangen door een variatie aan weerkvor niet experimentele setting is het positieve men waarbij ook differentiatie binnen een resultaat aan te tonen wat nieuwe leerklas mogelijk is individuele behoeften van krachten motiveert in deze werkwijze zijn leerlingen komen meer in beeld binnen de vooral interactievaardigheid en van de docent bve sector ligt de zwaarte eerder voor cruciaal de hand dan in basis en voert gezet onderwijzen in Nederland raakt het werk van leraars bij gebrek aan vastliggende leerplannen dat aan deze benadering p 146 ook zij wordt geïllustreerd door de projecten en de naar taken die leren door de leerlingen landen op de werkvloer brensen p 252 bevooruden en een andere rol van de leerling heeft zich de kring van afzonderlijke kracht bevooruden schrijven en spreken lessen verwijdt tot lesseries vakken en zelfs over de vakleerstof worden daarin uitgelokt tot leerplanreconstruatie de eenheid van verlen ook leerstrategieën zijn in experimentele landing is dus vergroot er wordt gezocht materiaal ingebouwd zijgeeft daarbij een naar andere vormen van afstemming van taal teraan hoe lastig het is om lossen materialen en vakonderwijzen naar trajecten die passen bij gericht op vaardigheden ontwikkelen in specifieke groepen telerders zoals van meelis passen in het leerplan van de school je zou denken hollander p 247 beschrijven minder aan dat leerplan vast moeten zitten en daar lijkt in basis en voortgezet onderwijs de beweging van het water voorals nog tot stilstand te komen 278 moer 2000 uitleiding de kringen van de wikkelen en op basis van observatie van de eigen leerlingen een keuze daaruit te leren ondersteuning maken de bijdrage van brensen en van de van tips aanbieden tot coaching ven bevat voorbeelden van een benadering waarin behoeftenbepaling van leerders uit de ondersteuning van taalbeleidsontwikkelgangspunt vormt voor de verbetering in ling zowel interne binnen scholen als door aanpak door docenten p 269 externe begeleiders en nascholers is eveneens voor opleiders en begeleiders van buiten de gevarieerder geworden voor de ondersteunende school en ook voor interne begeleiders binnen vormen las tige vakteksten een concreet den de school wordt het steeds belangrijker te aangrijpingspunt het is een terrein waarop weten hoe docenten gewend zijn te werken redelijk veel onderzoek is verricht met resultaten waarveranderingen wenselijk zijn als er taten die in nascholingsvorm zijn door te immers in theorie zoveel zou moeten veranderen je kunt docenten immers inzicht de ren is een selectie en prioritering op zingeven in de rol van voorkennis en woorden plaats en het observeren van de gangbare schat bij te ksbegrip je kunt hen oefenen in werkwijze is dan een startpunt observeren het uiteenraffelen van teksten in las tige zins als onderdeel van begeleidingstrajecten

wordt construce en hen stappen aanleren waar ook ingegeven door teleur sellende effecten langs zede te ksten te lijf kunnen gaan bij hun van traditionele nascholingsvormen op de klassikale behandelingservaren voor do c enten dagelijks le s praktijk zie ook meestringa e a die tali ge struik e lblokke n in schoolboektek 2000 voor e e n fase van bewustwording st e n wille n wegnemen zijn tipbo e kjes ontwe rkt een cursu s welli c ht maar voor het wikkeld ev e n a ls stappenplannen bij te k s t doo rv oeren van veranderingen in lesroutines behandeling en bewerkte lessenreeks en of is andere steun nodig nieuwe vragen zijn l ess tramien en al s extra s teun in de rug bij het dan waarop moet gelet worden bij observ e werken met be s ta and e l es materialen s ver ren w i e observeert een taalco rdi nator een hall en v an d er v ee r c o lle ga een e xterne ond e r s teun e r hoe in e e n aantal onders t eunin gsprojecte n be bespreek je observaties na ook de ond e r s c hr e ven in dit themanummer is ervoor s t e uner moet hierbij een ruimer repertoire gekoz e n t ev e ns e en ontwikkelpoot op te aan vaardigheden opbouwen om s c holen te nemen waarin ni e uw e e xp eri mente le l es kunnen helpen trajecten zull en langer mo e mate rialen worden ge maakt met l ee rstofse te n worden om zo n inzicht in de s chool e n lectie en didacti ek volgens nieuwe principes zo n ba nd me t docenten te kunnen opbou die p ri ncip es versc hi ll en in de ben a deri ngen wen dat adviezen zinvol en bruikbaar wor van bijvoorbeeld m verha ll en van gorp den en coaching functioneert lemm e ns e n ja nssen van di eten p 2 3 2 in de bve sector i s het g e bruikelijk e r dat g e meenschappelijk is hun streven naar een ond e r s teuners la ngerlopende brede onder v e rnieuwd e vakle s opzet waa ri n taalv e rwer wijsvernieuwings trajecten be geleid en terwijl ving ve rv lochten i s in va kontwikkelin g de de onderste uning in basis en voortgezet ondersteuning zou de ve rn ieuwde le s materi onderwijs van beperktere omvang en r e ik alen moeten aa nbieden om de beoogde we rk wijdte is nascholers en begeleiders zu ll en wijze zichtbaar te mak en en do ce nte n te zich in dat zi c h ontwikkelende veld stevi ger ontlas ten en ook om daarmee h et e ffec t van moeten g aan opstell en als mensen die bredere een exp e rimentele opzet te kunnen toetsen vernieuwingen kunnen en wille n ondersteu in de bredere aanpak waa ri n naast teksten dan de beperkte tekstbegripstrajecten begrip ook productiev e vaardighed e n van le e rling e n be oogd worden krijgt de onder steuning bre d ere taken zoals de ontwikkeling van interactievaardigheden van de docent eigenlijk gaat het erom een repertoire aan vaardighed e n bij het uitleggen van nieuwe stof behandelen van teksten etcetera te ont 2000 moer 27 9 uitleidin g de kringen binnen de het v olgend le suur weer vrij pass ief e n indivi d u eel i n een an d er vak kun nen functioneren schoolorganisati e zie dienvont en de jager p 224 gelukk i g sp or en de beoogde veranderingen individue le en schoolbr e d e actie s me t br ed ere v erni e uwingen die de school aanvankelijk hoeft ee n project taalgericht verplicht is door te voeren mi e dema e a vakonderwijs voor de organisatie in de school 1 998 maar deze aansluiting van taalge ri cht geen ingrijpend e gevolgen te hebben veran vakonderwij s bij bredere dwing e nd e r veran deri nge n starte n va ak bij e en kl e in aantal de rin gen i n de sc hool zoals de basisvorming ge motiveerd e docenten die de noodzaak van of vmbo invo e ring in h et voorge z e t ond e r verande ri ng ziet e n ber eid i s he t e igen le s blijkt l a sti g ook al s

de grote stroom van gevechten onder de loep te nemen al dan niet landelijke onderwijsvernieuwing goed lijkt gefaciliteerd met extra taakuren voor hen zij aan te sluiten kunnen taalbeleid activiteiten en aangelegenheden en uw materiële inkomsten didactisch gematigd raken de ontwikkelingsvansche suggesties uit het is dan ook niet onderwijskundig leiderschap dat voor een verwonderlijk dat in een aantal artikelen betrekking aan sluiting nodig is is nog prielschoolgeen aandoacht aan schoolbrede aanpak wordt leiders die consequent discussies over didactisch samenwerken in werkgroepen bintiek in de school stimuleren en levend houden de schoolsvrullen p 194 is dan den lijken witte raven ook hier zien we wellicht inspirerend maar niet voorwaardelijk erbeweegingen er zijn schoolen waarlijk voor de beoogde aanpak na het eerste omgaan niet verschilden tussen leerling en enthousiasme komt dan de behoefte aan een veranderingen onderwijs en themas zijn verspreiding van de ervaringen onder collega's over docenten en ervaren uitwisselen van individuele docenten kunnen met hun een gezamenlijke aanpak zoeken de werkgroepen echte zodanig aandoenlijk zettende experimenten eronder tevoordoe ten hebben in eenmansacties bij het aanleren van leesstrategieën duidelijke inbreng die geen of schoolse woorden chat hebben geen gewenste didactische veranderingen zedanao rendement voor leerlingen bij een aantal de ontwikkeling binnen de schoolorganisatie taalbeleidscitivateit wordt de benodigde in beweging vernieuwing van de didactische veranderingen wel heel concreet voorgeseld aanpak in alle vakken moet op de agenda alle docenten hangen posters met leesstappen komen niet alleen projectgroepen maar of schooltaalwoorden in de klas en besteden heel veel vakgroepen of klassenteams buigen zich daar in hun lessen aandoenacht aan verel scholen over de vraag welke aanpak voor deze leerlin hebben dat geprobeerd probleematisch lijkt genwerkt discussies over lesinhoud en didactisch bij deze taal elementen vaak los blijven ti sch een aanpak differentiatie tussen leerlingen staan van de eigenlijke vakles vijf minuten zijn in het voortgezet onderwijs bijzonder aandacht voor schooltaalwoorden en dan is daar jarenlang veel aandacht naar organisatie overgaan tot de orde van de les is misschien veranderingen uitgegaan zonder dat niet de bedoeling geweest van de ontwerp er s die tegelijkertijd aangegeven en werd en om de van die suggesties maar zo pakt het in de inhoud van het onderwijs tot een gezamenlijk praktijk opzinnen bestuit en wannere moet je ke zaak te maken leerling en nu aangevend atze globaal of juist waar samenwerking over vakgrenzen heen zoekend moet en gaan lezen is dat eigenlijk welbeschreven wordt gaat het om specifieke wel een aanwijzing die voor alle leerlingen ke duo s of ervaringen uit de bve waar ge neraal gevechten kan worden ook bij sowieso flexibel er geprogrammeerd kan worden de individuele pogingen leerling en te den samenwerking tussen taal en vakdoelactiviteiten door de klassikale lessatuur te wordt beschreven door van meelissen den doorbreken is afstemming met de aanpak van hollander met als doelde uitwerking van collega's op een gegeven moment ontspecifieke geïntegreerde trajecten voor volbereikbaar het i

s onmogelijk om binnen de wasserende teeders ook in het leerwerkplaat eigen vak-
les van leerlinge en zo na c ti ev e senproject in hard en b e r g j an s s en v a n die
cooperatieve opstelling te vragen wanneer ze ten p zoo i s s a menwerking over
vakgrenzen 28 0 moer 2 000 uitleiding heen gestructureerd niet verwonderlijk
is vakinhoudelijke inzichten ook is een betere dat de meeste voorbeelden uit de
bve sector integratie van taalkundig geïnspireerde onkomen dersteuning en
vakondersteuning gewenst ook daar is het een en ander te verbeteren de
toekomst de school als lerende organisatie is een term die past bij de
bovengeschetste werkwijzen of kiezelstenen gooien ze ook daar is voortgaande
verandering wenselijk een professionele cultuur waarin nieuwe kringen in de vi-
jver docenten creatief en serieus aan kwaliteitsverer zit beweging in het onder-
wijs aan meer betere werken zal veel aanstuuring door de talige leerders to ch
zullen er nog meer schooll eiding vragen het is duidelijk dat bij ste n e n in de vi-
jver gegooid moeten worden dit alles de e ne vijver de andere niet is het om die b
e we ging erin te houden welke basis onderwij s i s kleinschalig en vakgrenzen
ontwikkeling zou je willen zien zou en er niet hoeven bes t a an bij het voort
wat betreft de didactiek en de leerinhouden gezet onderwijs zijn die vakgrenzen
en leer zou er een betere balans moeten komen in plannen st e rk beperkend in
de s v e s e c t o r materia al leerling en en do c e n t e n nu wor liggen meer mogeli-
jkh e de n o m t r a j e c t e n o p d e n v o o r a l a c t i e s o n d e r n o m e n o m l e e r l i n g e n
leerders af te stemmen en aan te passen aan de schoolse werkwijze zeg doc e nt
en l e e r p l a n l e s m a t e r i a a l e n l e e r l i n g e n v o o r t s c h r i j d e n d e i n z i c h t e n z o v e e l m o
gelijk homogeen naar achtergrond te groeperen maar leerplan en lesmate ri a l
weten we genoeg van effectieve werkwijzen kunnen omgekeerd ook mee r a n
de leerlin om de t v o ontwikkeling te sturen zijn er gen en hun b e h o e f t e s a a
ngepast worden de geschikt e k e i e n e n k i e z e l s t e n e n o m h e t w a t e r m a a t s
ch appij is multicultur eel geworden het in de vijfde in beweging te houden dat
is onderwijs zou dat meer mogen weerspiegelen maar ten dele het geval de vraag
waarom le n dan nu het g eval is lesmate ri a l e n k u n n e n o n d e r w i j s a a n m e e r
talige leerlingen te leur b e t e r g e s c h i k t w o r d e n v o o r g e b r u i k i n h e t e s t e l l
ende res ultaten opleve rt i s n o g n i e t b e r o g e n e g r o e p e n w a a r i n r e f e r e n t i e
kader leer antwoord effe c t i e v e v e r a n d e r i n g e n z i j n w e l e r v a r i n g e n e n t a a l v a a
rdigh e id uiteenloperen licht nog breder dan w a t n u o n d e r d e n o e m e r d a t v r a a g t
ook om h e t v a a r w e l z e g g e n t e g e n t a a l g e r i c h t v a k o n d e r w i j s w o r d t n a g e s t r e
efd het theezakjes model waarin de vakleerstof wat ge beurt er p r e c i e s i n d e i n
teractie in de een aftreksel i s v a n a c a d e m i s c h e d i s c i p l i n e s k l a s e n h o e w o r d t a a n
t e e r d e r s a l d a n n i e t d a t n a a r g e l a n g h e t s c h o o l t y p e s t e e d s s l a p p e r t o e g a n g g e
boden tot de leerstof met andere w o r d t v o o r h e t v m b o k u n n e n i n p l a a t s w o o r d
en welke p r o c e s s e n v a n i n e n u i t s l u i d a a r v a n w e l e e n s h e e l a n d e r e l e e r i n
houd e n t i n g s p e l e n z i c h d a a r a f w a a r i n t a a l g e b r u i k e n a n d e r e d i d a c t i s c
he werkvormen gekozen maar ook etnis che factoren e n r o l s p e l e n w o r d e n d a n
voor het vwo het to e g a n k e l i j k m a k e n v a n t e k s t e n i s i n d a t d e o n d e r s t e u n g
kan zich verder ontwik verband maar een van de relevante aspecten ke len door
meer samen met docenten te hele andere zaken zoal s i n t e r e t n i s c h e v e r h o u
zoeken na a r w e n s e l i j k e v e r a n d e r i n g e n i n l e s d i n g e n i n e e n k l a s s p e l e n b i

voorbeeld ook inhoud en didactiek vanuit inzicht en in een rol en een deelvraag daarbij luidt vanuit effectieve aanpak van taalgericht vakonderwijs werken doelen betreffen en wijs kan samen met docenten toegewerkt van de velden lichten een tipje van de sluier als worden naar een situatie waarin zij leren ze beschrijven hoe taaltrainers de taalvaardig behoeftes van leerders in te schatten de heid van leerders beoordelen de overtuiging reflecteren op de eigen werkwijze en systemen veronderstellingen en kennis van de contexten aan kwaliteitsverbetering van het leren en het effect daarvan op hun lesgeven eigen onderwijs te werken actieonderzoek vormen in de praktijk nog een zwart doos kun je zo'n werkwijze noemen de rol van binnen een nwo project onder de titel interondersteuners verandert daarmee naar een actie in de multiculturele klas processen van in en procesbegeleiding en selectief inbrengen van uitsluiting onderzoekt een multidisciplinair 2000 4 maart 2001 uit de idin onderzoeksteam van onder andere antropoloog estringa te a over de invoering van gesociologen taalkundigen en wiskundige taalgericht vakonderwijs in levende talen momenteel die samenhang bij meertalige tijdschrift najaar 2000 te verschijnen brugklassen in het voortgezet onderwijs medema m hajer t meest r inga koole 2000 hajer 2000 daarbij zijn ook taalgericht vakonderwijs een nieuwe invulling de verhoudingen in de klas of cursusgroep en van taalbeleid naar lessen voor alle leerlingen de invloed op het leerproces relevant door onschede sloxvups projectbur e au berntsen is die factor al zijdelings genoemd 1999 over een jaar levert het genoemde onder sheppard k integratie content est a report zoekproject wellicht meer kiezels op om in from the front in snow madm de vijver te gooien brinton ed s the content based classroom perspective on integrating language and content dit thema nummer maakt duidelijk hoe diverse pl a ins n y longman 1997 blz 22 se initiatieven streven naar effectieve en zinvolle onderwijs in meertalige groepen ook de inspiratiebron voor taalgericht vakonderwijs de angelsaksische content based approach in tweede taalonderwijs is een grote range aan praktijken gaan omvatten daar door werd het moeilijk te ontwaren welke vorm van taalvakintegratie nu voor welke leerders vruchtbaar was zie sheppard 1997 en hajer 1998 om de komende jaren te kunnen leren van ervaringen met specifieke invullingen van het geïntegreerde taalvak onderwijs is het daarom wenselijk goed bij te houden onder welke condities tvocruc hten afwerpt voor bepaalde leerlingen en welke didactische aanpak welke vormen van ondersteuning binnen welke schoolorganisatorische context laten we af en toe op het bankje naast de vijver gaan zitten om de bewegingen in het water te zien en om te proberen het soms troebele water van het huidige onderwijs verder te doorgronden literatuur hajer m de bruikbaarheid van de content based approach in de nederlandse context in toegepaste taalwetenschap in artikel en 1998 nummer 1 blz 201-210 hajer m content teachers interactie strategie in multilinguale classes paper gepresenteerd op de 11e conferentie van couv er 2000 verschiijnt als working paper in de reeks interactie in de multiculturele klas utrecht groningen 2000 koole t interactie in de multiculturele klas een multidisciplinair nwo project kwalon in tijdschrift voor kwalitatief onderzoek in nederland jaargang 5 nummer 1 blz 32-35 282 mo-

